

KVALITETSDEKLARATION

Undersökningarna av barns levnadsförhållanden (Barn-ULF)

Ämnesområde

Levnadsförhållanden

Statistikområde

Levnadsförhållanden

Produktkod

LE0106

Referenstid

2017

Statistikens kvalitet	3
1 Relevans	3
1.1 Ändamål och informationsbehov	3
1.1.1 Statistikens ändamål.....	3
1.1.2 Statistikanvändares informationsbehov.....	3
1.2 Statistikens innehåll.....	3
1.2.1 Objekt och population	3
1.2.2 Variabler.....	4
1.2.3 Statistiska mått.....	4
1.2.4 Redovisningsgrupper	4
1.2.5 Referenstider	5
2 Tillförlitlighet.....	5
2.1 Tillförlitlighet totalt.....	5
2.2 Osäkerhetskällor	6
2.2.1 Urval.....	6
2.2.2 Ramtäckning.....	6
2.2.3 Mätning.....	7
2.2.4 Bortfall.....	9
2.2.5 Bearbetning.....	10
2.2.6 Modellantaganden	11
2.3 Preliminär statistik jämförd med slutlig	11
3 Aktualitet och punktlighet.....	11
3.1 Framställningstid	11
3.2 Frekvens	11
3.3 Punktlighet	11
4 Tillgänglighet och tydlighet.....	12
4.1 Tillgång till statistiken	12
4.2 Möjlighet till ytterligare statistik.....	12
4.3 Presentation	12
4.4 Dokumentation	12
5 Jämförbarhet och sam användbarhet	13
5.1 Jämförbarhet över tid	13
5.2 Jämförbarhet mellan grupper	14
5.3 Sam användbarhet i övrigt	14
5.4 Numerisk överensstämmelse	14
Allmänna uppgifter	14
A Klassificeringen Sveriges officiella statistik	14
B Sekretess och personuppgiftsbehandling	14
C Bevarande och gallring	15
D Uppgiftsskyldighet.....	15
E EU-reglering och internationell rapportering.....	15
F Historik.....	15
G Kontaktuppgifter.....	15

Statistikens kvalitet

1 Relevans

1.1 Ändamål och informationsbehov

1.1.1 Statistikens ändamål

Syftet med statistiken inom Undersökningarna av barns levnadsförhållanden (Barn-ULF) är främst att kunna ge en bild av hur barn har det och hur de upplever sin vardag. Vi frågar barnen om deras levnadsförhållanden inom områdena ekonomi, fritid, hälsa, hjälpa till hemma, relationer, skola och trygghet.

Statistiken används till att jämföra olika gruppers levnadsförhållanden inom de olika områdena. Även jämförelser över tid kan göras för att se om det har skett någon förändring.

1.1.2 Statistikanvändares informationsbehov

Statistiken utgör underlag för såväl forskning, planering och utvärdering av offentlig verksamhet som samhällsdebatt. De som använder statistiken är Regeringskansliet, Barnombudsmannen, forskare, massmedia och allmänheten. Därutöver finns även SCB:s användarråd för välfärdsstatistik där det ingår representanter från Arbetsmarknadsdepartementet, Finansdepartementet, Socialdepartementet, Folkhälsomyndigheten, Försäkringskassan, Institutet för social forskning (SOFI) vid Stockholms universitet, Myndigheten för delaktighet och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). Genom användarrådet kan SCB informera om produkter och utveckling inom välfärdsstatistiken samt även får respons på idéer och planer från representanterna.

Användarna av Barn-ULF är dels i behov av uppgifter i form av färdiga tabeller där de själva kan ta ut statistik för jämförelser m.m., dels i behov av mikrodata för forskning.

1.2 Statistikens innehåll

För att beskriva och uttala sig om statistiken görs beräkningar av målstorheter (parametrar), vilka redovisas som andelar i procent. Statistikens målstorheter är främst nivån på barnens levnadsförhållanden, som till exempel hur de mår, om de brukar umgås med vänner, vara ute på internet osv. De svar från barnen som ligger till grund för mätningen av målstorheter finns inom områdena ekonomi, fritid, hjälpa till hemma, hälsa, relationer till föräldrar, skola och trygghet. Se vilka variabler som ingår vid beskrivning av statistikens innehåll under 1.2.2.

1.2.1 Objekt och population

Intressepopulationen för undersökningen utgörs av barn som är 12-18 år och som bor i Sverige.

Målpopulationen omfattar barn, 12-18 år, som är folkbokförda i Sverige enligt Registret för totalbefolkningen (RTB) under 2016. Målpopulationerna täcker till en större del intressepopulationerna.

Grunden till urvalet för Barn-ULF är *Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF/SILC)*, där det är barnen till de som svarat i UFL/SILC som blir aktuella för Barn-ULF. Detta medför att målpopulation i ULF/SILC påverkar Barn-ULF.

De barn som sen ska ingå i Barn-ULF är samtliga barn, 12-18 år, som bor minst halva tiden med den person som har intervjuats i ULF/SILC och där den intervjuade personen är barnets förälder eller förälderns maka/ make/ sambo. Se mer i den kvalitetsdeklaration som finns för ULF/SILC, www.scb.se/ulf.

Målobjekt i den här undersökningen är respektive barn som anges i målpopulationen ovan. Observationsobjekten är de barn som har intervjuats i Barn-ULF. Eventuellt kan det finnas en mindre skillnad mellan målobjekt och observationsobjekt i och med att barnen väljs ut via sina föräldrar.

1.2.2 Variabler

Listan över **intressevariabler** kan göras relativt lång då "levnadsförhållanden" är ett begrepp där många områden ingår och där intresset hos användarna kan variera. Som exempel på intressevariabler kan nämnas variabler som handlar om idrott, att umgås med vänner, läxläsning och hur man kommer överens med sina föräldrar. **Målvariabler** är de variabler som valts ut bland intressevariablerna och som ska användas för att beskriva barnens levnadsförhållanden. Urvalet av målvariabler täcker till stor del intressevariablerna. Dock går det inte att täcka helt i och med att det finns många användare som har olika behov och intressen. De insamlade svaren från intervjuerna ger **observationsvariabler**, vilka motsvarar målvariablerna.

Flera variabler har förändrats och utvecklats över tid, vilket bland annat beror på ändringar i samhället.

Statistiken omfattar variabler från följande områden:

- Fritid
- Relationer
- Skolan
- Trygghet
- Hälsa
- Materiella tillgångar och ekonomi
- Hushållsarbete - att hjälpa till hemma.

Variablerna är grunden till de indikatorer som redovisas, vilka listas i bilaga 1.

1.2.3 Statistiska mått

De statistiska mått som redovisas är andelar med tillhörande felmarginaler, vilka ger ett mått på statistikens osäkerhet.

1.2.4 Redovisningsgrupper

De redovisningsgrupper som förekommer vid publicering är:

- **Kön:** Flickor, Pojkar
- **Ålder:** 12-15 år, 16-18 år och totalt 12-18 år
- **Årskurs:** 6-9, Gymnasiet
- **Hushållstyp:** Ensamstående förälder, Sammanboende föräldrar

- **Hushållets utbildningsnivå** (sätts utifrån den vuxna i hushållet med högst utbildning): Högst gymnasial utbildning, Eftergymnasial utbildning
- **Svensk eller utländsk bakgrund** (utländsk bakgrund innebär att barnet är född utomlands *eller* barn är svenskfödd men ensamstående förälder är född utomlands *eller* barn är svenskfödd och sammanboende föräldrar är födda utomlands)
- **Kommunindelning** redovisas som tre grupper utifrån Sveriges kommuner och landstings (SKL) indelning från 2011. Följande tre grupper är tagna från SKL 2011: Storstäder och förortskommuner, Större städer/ förortskommuner till större städer samt pendlingskommuner, Övriga kommuner.

I och med samhörigheten mellan Barn-ULF och ULF/SILC görs en matchning mellan dessa register, där ett urval av uppgifter som kommer från barnens föräldrar läggs till Barn-ULF. Därefter sker en avidentifiering av registret Barn-ULF.

Samhörigheten medför att barnens svar kan redovisas uppdelat efter bland annat familjens bakgrund, vilket görs vid publiceringen på SCB:s webbplats. Till exempel ges andelsvärden för flickor och pojkar uppdelat efter föräldrarnas utbildningsnivå, hushållstyp respektive om barnet har svensk eller utländsk bakgrund. Därutöver kan även analyser och kopplingar göras mellan barn och deras föräldrar göras.

1.2.5 Referensår

Referensår är 2016-2017. Datainsamlingen sker löpande under året och därigenom erhålls årsmedeltal för de olika undersökningsvariablerna.

För frågorna i undersökningen används följande referensperioder förutom aktuell tidpunkt vid intervju: *senaste månaden, senaste halvåret* samt *föregående sommar*.

Redovisning görs alltid utifrån två referensår. Därmed kommer 2017-2018 redovisas vid nästkommande publicering och året därefter är det 2018-2019 som redovisas, osv.

2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Det är främst noggrannheten eller det totala felet i en skattning som är av intresse vid statistikanvändningen. För beräkning av det totala felet krävs kunskaper om de olika feltypernas storlek. Den kunskap som finns är dock inte mätbar på alla punkter, varför exakta beräkningar av hela felets storlek sällan kan göras.

De osäkerhetskällor som påverkar den totala tillförlitligheten av statistiken beskrivs i avsnitt 2.2 *Osäkerhetskällor*. Den osäkerhetskälla som beräknas är storleken på urvalsfelet. Beräkningen görs med hjälp av standardavvikelser och redovisas som felmarginaller i de tabeller som publiceras.

2.2 Osäkerhetskällor

De osäkerhetskällor som bedöms påverka statistikvärdena för Barn-ULF mest är urval, bortfall och mätning.

2.2.1 Urval

Urvalet till Barn-ULF är barn till urvalspersoner i ULF/SILC eller eventuell sambo till urvalspersonen, i de fall barnet även bor minst halva tiden i hushållet. Urvalet till ULF/SILC består av individer i åldern 16 år och äldre, och dras som ett stratifierat urval med obundet slumpmässigt urval inom strata. Stratifieringen görs med avseende på åldersklasser. För svarande individer i ULF/SILC kartläggs urvalspersonernas hushåll. För mer information om hur urval görs i ULF/SILC, se motsvarande Kvalitetsdeklaration för denna undersökning www.scb.se/ulf.

Antal intervjuade personer i ULF/SILC uppgår år 2017 till 5 961 individer i åldrarna 16 år och äldre, varav 826 hushåll innehåller barn i åldrarna 12–18 år som bor där minst halva tiden. Antalet barn (12–18 år) i de 826 hushållen uppgår år 2017 till 1 177 och utgör urvalet till Barn-ULF.

I och med att man inte undersöker hela populationen utan endast ett urval uppstår en osäkerhet, vilket benämns som urvalsfel och omfattar den slumpmässiga avvikelser från skattningen och förväntat värde. Storleken på detta urvalsfel anges som felmarginal vid redovisning av statistiken. När felmarginalen dras ifrån den skattade andelen respektive läggs till denna andel erhålls ett konfidensintervall. Vid redovisning av Barn-ULF är konfidensgraden för detta intervall 95 procent, vilket betyder att intervallet med 95 procents sannolikhet innehåller det sanna andelsvärdet.

Som exempel kan nämnas indikatorn om att ha varit på bio det senaste halvåret, vilket skattningsvis 75 procent av barnen 12–18-år har varit. Felmarginalen för denna andelsskattning är på ± 3 procent, vilket ger ett konfidensintervall mellan 72 och 78 procent (det sanna värdet finns därmed inom detta intervall med 95 procents sannolikhet).

2.2.2 Ramtäckning

De barn som ingår i urvalet till Barn-ULF är de vars förälder eller förälders sambo ingår i urvalet samt har svarat i ULF/SILC (och där barnet även bor minst halva tiden i hushållet). I och med detta påverkas Barn-ULF av de täckningsfel som förekommer för barnfamiljer med barn 12–18 år i ULF/SILC.

Det finns två typer av täckningsfel, vilka är under- respektive övertäckning. **Undertäckning** innebär att vissa objekt i målpopulationen saknas i urvalsramen och **övertäckning** innebär istället att det förekommer objekt i urvalsramen som inte tillhör den population som ska undersökas.

Ramen för ULF/SILC är Registret över totalbefolkningen (RTB) som utgör rampopulationen. I RTB utgörs undertäckningen främst av immigranter (invandrare och hemvändare) som tillkommer till RTB med en viss eftersläpning. Effekten som undertäckningen har på statistiken från Barn-ULF bedöms som obetydlig. Övertäckningen beror framför allt på eftersläpning gällande inrapportering av dödsfall och emigranter. RTB har dock snabba uppdateringsrutiner så övertäckning i det här fallet bedöms ha en ytterst liten påverkan på statistiken från Barn-ULF.

En mer detaljerad beskrivning av övertäckning i RTB finns på SCB:s hemsida i rapporten [Övertäckning i Registret över totalbefolkningen – en registerstudie](#).

2.2.3 Mätning

Från och med år 2007 samlas uppgifterna till Barn-ULF in genom datorstödda telefonintervjuer, vilka följer ett framtaget frågeformulär. De som intervjuar är anställda hos SCB. Under 2017 genomfördes intervjuerna från vecka 3 fram till 46 med undantag för veckorna 24-26 då det var uppehåll i undersökningen.

De barn som intervjuas är 12-18 år, vilket gäller från och med insamling 2015. Innan dess ingick även 10-11-åringar i undersökningen, men höjning av ålder har gjorts på grund av svårigheter för yngre barn att svara på och tolka frågorna i undersökningen på rätt sätt. Denna åldershöjning innebär bland annat att den genomsnittliga kvaliteten på inkomna svar och skattningar ökar.

Det mätinstrument (formulär för intervju) som använts i Barn-ULF har tagits fram i samarbete med enheten för mätteknik, vilka har varit med och granskat formulär samt genomfört testintervjuer med ett urval av barn. Hur mätinstrumentet har använts beskrivs i dokumentationen av statistikens framställning (STAF) som finns på SCB:s webbplats, www.scb.se/barnulf (under rubriken *Om undersökningen / Dokumentation*).

En större översyn av formuläret har genomförts under de senaste åren, vilket medför ändringar av formulär 2015 och 2016. Syftet med denna översyn var att få en bättre säkerhet och kvalitet på statistiken, vilket hade sin grund i att förkorta intervjutiden samt att ändra på vissa frågor och svarsalternativ.

Den förkortade intervjutiden infördes vid insamling 2015 i och med att ett 40-tal frågor togs bort. Året efter, 2016, infördes även ändringen av frågor och svarsalternativ. Denna ändring bidrog bland annat till att det blev enklare för barnen att svara samt att intervjutiden blev kortare, då vissa frågor fick färre svarsalternativ (alla svarsalternativ läses upp av intervjuaren) och andra delades upp till en kort Ja/Nej-fråga, där endast de som svarat Ja fick följdfråga (se mer under kapitel 5). Även en mer ämnesgrupperad frågeordning i formulär infördes, där syftet var att få en mer logisk frågeordning och därmed lättare att följa med i intervjun inför svarandet.

Frågor som syftar bakåt i tiden

I Barn-ULF finns det några frågor som syftar bakåt i tiden. När till exempel ett barn ska svara på något som gäller för till exempel det senaste halvåret kan detta medföra minnesfel. Det vill säga att den som intervjuas omedvetet förvränger svaret eller att han eller hon inte kan besvara frågan (då det är för långt tillbaka att minnas).

Exempel på några sådana frågor som ställs till barn är kulturfrågor om barnen har varit på teater, bio, konsert etc. det senaste halvåret. För att inte behöva minnas exakt hur många gånger det har skett är det endast Ja- och Nej-svar på dessa frågor.

Andra exempel är frågor om arbete, skolk, rökning och alkohol, vilka ställs till de barn som är 13–18 år. Om svaret är Ja på den inledande frågan ställs en följdfråga där svarsalternativen läses upp. För att underlätta här är det aggregerade svarsalternativ, som till exempel: Varje vecka / Någon gång per

månad / Mer sällan. Denna gruppering medför att uppgiftslämnaren inte behöver ange exakt antal gånger, vilket därmed minskar risken för eventuella minnesfel.

Systematiska fel

Ett systematiskt fel leder till skevhet/bias och föreligger då skattningens förväntade värde skiljer sig från parameterns sanna värde. I motsats till det slumpmässiga felet innebär det systematiska felet en avvikelse i en och samma riktning, vilket gör att felet inte går att reducera eller helt ta bort genom utökning av antalet mätningar.

Anledningen till förekomsten av systematiska fel kan exempelvis vara estimators matematiska egenskaper eller systematiskt felaktiga uppskattningar.

De personer som ingår i ett urval kan av olika skäl uppge ett felaktigt värde för en variabeluppgift som antingen leder till systematisk över- eller underskattning av en parameter. En över- eller underskattning görs av flera individer i ett urval på ett icke slumpmässigt sätt och det kan i sin tur bero på ämnets känslighet i intervjufrågan eller att enskilda frågor i formuläret innehåller ord eller meningar som bidrar till en viss skevhet/bias.

För att minska eventuell uppkomst av systematiska fel har formulär anpassats så att frågor och svar är enkla och tydliga i möjligaste mån. Formuläret har även vid senaste översyn genomgått en testpanel innan det tagits i bruk. I formuläret undviks även allt för känsliga frågor.

Intervjuarutbildning för att förebygga mätfel

SCB:s utbildning för intervjuare är inriktad på att förebygga mätfel. För de intervjuare som intervjuar barn skickas därutöver även speciella instruktioner ut för att de på ett bättre sätt ska kunna bemöta barnen, vara mer observanta på hur de kan tänka, ifrågasätta etc. Trots utbildningsinsatserna kan det inte uteslutas att mätfel uppstår som beror på intervjuarna. Intervjuare kan missuppfatta instruktionen eller intervjupersonens svar, vilket kan orsaka systematiska fel i registreringen. SCB bedömer att missuppfattningar hos enstaka intervjuare inte snedvrider resultaten i nämnvärd utsträckning. Det är dock inte känt hur stort detta fel är eftersom inga studier gjorts ännu.

Missförstånd av frågor, intervjuans längd m.m.

Mätfel kan uppstå både på grund av den som intervjuar och den som svarar. Det kan till exempel uppstå missförstånd eller hörfel under intervjun, vilka är mycket svåra att bedöma. En del uppgifter bygger på barnens egna uppskattningar, vilket också kan bidra till viss osäkerhet. Detta gäller exempelvis vid en fråga där barnet ska uppskatta hur många timmar som han/hon tittar på TV en vanlig vardag respektive en helg. Det är främst för de yngsta barnen som denna osäkerhet kan uppstå. För att underlätta har svarsalternativen delats in i olika tidsintervall då denna typ av frågor. (Undantag för en fråga om läsläsning där barnet svarar med antal timmar.)

För kvalitetens skull är det viktigt att hålla en så kort intervju som möjligt men att samtidigt få med de frågor som är av betydelse för undersökningen. I och med detta har intervjun förkortats från och med insamlingen 2015. Inför insamlingen 2016 ändrades vissa frågor till Ja- och Nej-frågor där följdfråga ställs till de som svarar Ja. Detta bidrar bland annat till att intervjun blir kortare (ty i

de fall de svarar Nej kommer ingen följdfråga med uppläsning av svarsalternativen). Om en intervju är lång finns risker att den som intervjuas blir okoncentrerad mot slutet, att han/hon slarvar med sina svar efter en viss tid (dvs. inte tänker över sitt svar utan bara försöker skynda på det hela) eller att han/hon avbryter intervjun innan den är slutförd.

2.2.4 Bortfall

Bortfall uppstår när värdet på en eller flera variabler i en undersökning inte kan hämtas in. Saknas alla värden för ett undersökningsobjekt är det frågan om **objektsbortfall**; saknas enbart vissa värden, handlar det om **partiellt bortfall**. Ett bortfall, även av måttlig storlek, kan medföra att redovisade värden under- eller överskattas.

Antalet barn i åldrarna 12-18 år till svarande i ULF/SILC är 1 177 och av dessa har 623 barn svarat 2017, vilket innebär ett objektbortfall på 47 procent.

Beräknas istället objektbortfallet utifrån antalet barn i de hushåll som finns i det ursprungliga urvalet för ULF/SILC, blir det ett högre bortfallsvärde. För att kunna göra denna beräkning måste antal barn skattats i och med att denna uppgift är okänd (kartläggning av hushåll görs endast för de urvalspersoner som svarar i ULF/SILC, vilket sker i samband med intervju). Objektbortfallet blev drygt 70 procent när denna skattning och beräkning gjordes 2017.

Det *partiella bortfallet* i Barn-ULF har varierat i storlek beroende på fråga. För de frågor där det förekom partiellt bortfall rörde det sig oftast om 1-3 barn som inte ville/kunde svara. Störst partiellt bortfall bland de frågor som ställdes till alla barn 12-18 år, var det på frågan: *Ungefär hur många timmar i veckan brukar du göra läxor eller läsa inför prov?* Detta är en öppen fråga fr.o.m. 2016, vilket innebär att barnen själva anger antal timmar utan att ha färdiga svarsalternativ. Det var här 22 barn som inte visste vad de skulle svara, vilket motsvarar 3,5 procent (år 2016 var det 2,4 procent).

Bortfallsfel i skattningen uppstår om undersökningsvariabeln skiljer sig mellan de som har svarat och de som inte har svarat. Bedömningar av bortfallsfelets storlek är i allmänhet mycket svåra att göra. Av naturliga skäl kan man endast i undantagsfall göra empiriska studier av detta. Det handlar då om avstämningar mot uppgifter som insamlats på annat sätt, men i allmänhet är man hänvisad till mer eller mindre välgrundade rimlighetsbedömningar.

Bortfallsfelen i skattningarna blir mindre ju mer bortfallsobjekten liknar svarsobjekten i respektive uppräkningsgrupp. Den gruppvisa uppräknningen, som görs utifrån ett antal hjälpvariabler, tenderar att minska bortfallsfelen men kan inte ta bort dem helt. Om bortfallet är stort i vissa befolkningsgrupper kan det medföra ett avsevärt systematiskt fel i resultatredovisningen.

Med hjälp av vikter är det möjligt att minska snedvridning av resultat som beror på bortfall men detta kan inte ta bort skevheter fullt ut. Varje person som inte deltar i undersökningen har nämligen i någon utsträckning unika egenskaper som inte kan ersättas.

Som nämnts ovan används vikter för att kalibrera (justera) skattningarna. Kalibreringen görs mot bland annat de kända uppgifterna i *Registret över totalbefolkningen* (RTB).

För att minska bortfallets eventuellt snedvridande effekt används en uppsättning hjälpvariabler vid skattning. Hjälpvariablerna hämtas från *Registret över totalbefolkningen* (RTB), *Utbildningsregistret* (UREG) och *Inkomst- och taxeringsregistret* (IoT). Hjälpvariablerna används sedan i skattningen för att kalibrera (justera) skattningarna mot de totala summorna av uppgifter i registret, vilka är kända för motsvarande variabler. De hjälpvariabler (bakgrundsfaktorer) som används är: kön, ålder, region, födelseland, utbildningsnivå och civilstånd för föräldrar samt variablerna kön och ålder för barn.

Vid insamling år 2017 förekom ett fel i insamlingsystemet, vilket medförde partiellt bortfall för 13-åringar på fyra frågor som ställs till de äldre barnen, 13-18 år. Vid skattning av andelsuppgifter för år 2016-2017 görs därmed en imputering av data för dessa, se mer under rubriken "2.2.5 Bearbetning".

2.2.5 Bearbetning

Vid bearbetning kan det uppkomma bearbetningsfel när man arbetar med det material som ingår i undersökningen

För vissa typer av fel som uppkommer vid databeredning (dataregistrering, kodning och granskning/rättning) kan man efter studier som bygger på upprepning av dessa moment ibland dra slutsatser om både risker och konsekvenser. Andra bearbetningsfel beror på den "mänskliga faktorn", t.ex. beräkningsfel, programmeringsfel och systemfel. Risken för att de ska inträffa och den konsekvens detta får för statistiken är mycket svår att beräkna. SCB arbetar kontinuerligt för att minimera riskerna för negativ inverkan på statistikens tillförlitlighet på grund av fel som beror på den "mänskliga faktorn", både förebyggande och genom snabba åtgärder när sådana fel upptäcks.

Bearbetningsfel i arbetet med insamling av uppgifter till Barn-ULF kan uppstå om instruktionerna för dataregistrering, granskning och kodning leder till missuppfattningar. Bearbetningsfel kan även förekomma vid framtagning av tabeller. Genom kontroller och efterföljande upprättning av de fel som eventuellt kan finnas tas de flesta bearbetningsfelen bort.

Som nämnts under texten om bortfall, så förekom ett fel i insamlingsystemet vid insamling år 2017. Detta medförde att 13-åringarna inte fick de fyra frågorna om rökning, alkohol, sommarjobb och annat jobb detta år. Dessa frågor, samt frågan om skolk, ställs till de äldre barnen som är 13-18 år (övriga frågor ställs till alla barn, som då är 12-18 år). Vid skattning av andelsuppgifter för år 2016-2017 görs därmed en imputering av de uppgifter som saknas för 13-åringarna år 2017.

Innan beslut om imputering togs, gjordes först en studie för att se hur värden för 13-åringar fördelade sig över tid (2013-2016). Vid jämförelse av respektive indikator mellan åren visade det sig att andelsvärdena för de fyra indikatorerna var relativt låga samt att andelsvärdena var likartade.

Imputering av svar på de frågor som 13-åringarna inte fick 2017 gjordes enligt följande. Fördelningen av svaren per fråga skattades med hjälp av data för 13-åringar från 2016-års undersökning. Imputering gjordes sedan genom att slumpa värden från den skattade fördelningen, vilket görs för varje fråga var för sig. Det är endast de 13-åringar som svarat i Barn-ULF 2017 som tilldelats imputerade värden.

När sedan tabeller redovisas sker detta i aggregerad form där barn i olika åldrar slås ihop, vilket medför att 13-åringarna utgör en delmängd av den grupp som redovisas. I de flesta andelskattningar som redovisas ingår alla barn, 13–18 år, indelade efter kön och redovisningsgrupp (som till exempel efter utrikes/inrikes bakgrund eller efter hushållstyp). Vid redovisning efter ålder är det två redovisningsgrupper, 13–15 år respektive 16–18 år.

För övrigt har inga särskilda studier genomförts för att försöka bedöma storleken på eventuella bearbetningsfel i Barn-ULF men under bearbetningsfasen kontrolleras datamaterialet kontinuerligt. Vid upptäckt av felet för 13-åringarna (de fyra variabler som nämns ovan) valdes att göra en imputering av dessa uppgifter innan skattning genomfördes.

2.2.6 Modellantaganden

Vid framställning av statistiken används uppräkningsvikter. Vid viktberäkning används hjälpinformation från register om antal barn uppdelat på kön och ålder, därutöver används även information från föräldrarna (intervjuperson respektive maka/make/sambo). Se mer i detalj i SCBDOK, www.scb.se/barnulf. Vikterna medför bättre kvalitet på skattningarna som ska beskriva populationen. Utöver detta görs inga andra modellantaganden än den metodik som redovisats i 2.2.1-2.2.5.

2.3 Preliminär statistik jämförd med slutlig

Endast slutlig statistik redovisas.

3 Aktualitet och punktlighet

3.1 Framställningstid

Framställningstiden för 2017 är ca 5 månader där framställningen påbörjas efter undersökningsårets (kalenderårets) slut.

3.2 Frekvens

Insamling av uppgifter genomförs löpande under ett kalenderår och redovisas därefter i den årliga publiceringen. Vanligen redovisas det aktuella året ihop med uppgifter från året innan, vilket medför att 2017 slås ihop med 2016 innan de skattade uppgifterna redovisas i tabeller.

Detta görs för att få ett större underlag som grund för redovisningen. Vissa år görs även en rapport för ett visst ämnesområde, t.ex. hälsa, fritid, sociala relationer eller skolan.

3.3 Punktlighet

Publicering skedde i enlighet med gällande tidsplan.

4 Tillgänglighet och tydlighet

4.1 Tillgång till statistiken

Publicering sker på SCB:s webbplats. Där publiceras tabeller samt uppgifter i SCB:s statistikdatabas. I samband med detta publiceras också en kort beskrivning av utvalda resultat, en så kallad statistiknyhet. Det sker även publicering av artiklar från Barn-ULF och vissa år skrivs även rapporter med resultat från utvalt ämnesområde. Även dessa finns tillgängliga på SCB:s webbplats: www.scb.se/barnulf.

4.2 Möjlighet till ytterligare statistik

Utöver den statistik som publiceras på SCB:s hemsida kan även användare beställa andra bearbetningar av Barn-ULF (samtliga årgångar). Forskare och utredare kan efter särskild prövning få tillgång till avidentifierade mikrodata. Utlämnandet görs via det så kallade MONA-systemet (Microdata Online Access) som innebär att tillgång till datamaterialet ges via en uppkoppling mot SCB:s särskilda internetdomän för datautlämnande.

När registret för Barn-ULF är framtaget sker slutligen en avidentifiering. Precis före detta steg hämtas dock ett urval av uppgifter från ULF/SILC, vilka matchas på materialet från Barn-ULF. Detta för att möjliggöra bakgrundsindelning i tabeller samt fortsatta analyser mellan uppgifter från barn och deras föräldrar även efter avidentifiering.

4.3 Presentation

Statistiken presenteras som tabeller på internet (Exceltabeller, tabeller i Statistikdatabasen). Vid publicering ges även en *Statistiknyhet* ut där ett område från statistiken väljs ut för presentation med text och diagram för aktuellt år. Därutöver skrivs ibland även en artikel till tidningen *Välfärd*, som även finns tillgänglig på internet.

4.4 Dokumentation

Framställningen av statistikregistret och statistiken beskrivs i *Statistikens framställning (StaF)*. Statistikens kvalitet beskrivs i innevarande dokument, *Kvalitetsdeklaration*. Detaljerad information om mikrodata finns beskrivet i *Dokumentation av mikrodata (MetaPlus)*. Samtliga dokumentationer finns på SCB:s webbplats, www.scb.se/barnulf (under rubriken *Om statistiken / Dokumentation*).

På denna webbsida finns även frågeformulären tillgängliga samt dokument med information och definitioner av publicerade indikatorer (under rubriken *Om statistiken / Fördjupad information*). Definition av de indikatorer som publiceras finns också på denna sida, långt ner under rubriken

Därutöver tas även en variabellista i Excelformat fram som beskriver variabelnamn och frågor med tillhörande svar (denna kan erhållas vid förfrågan).

5 Jämförbarhet och sammanvändbarhet

5.1 Jämförbarhet över tid

Det finns vissa tidsseriebrott i Barn-ULF om jämförelse görs över tid. Här följer en beskrivning om vad som hänt under åren, vilka kan påverka jämförelserna.

Åren 2001-2005, genomfördes undersökningen via besök. Medan föräldrarna intervjuades fick då barnen sitta enskilt med sina frågor upplästa via hörlurar från en cd-spelare. Svaren kryssade barnen för i en svarsblankett. Möjligheterna till jämförelser inom denna tidsperiod är mycket goda.

Under 2006 påbörjas övergång till datorstödda telefonintervjuer. Under detta år är insamlingen uppdelad så ungefär hälften av intervjuerna görs via besök och den andra hälften intervjuas per telefon. Från och med 2007 sker sedan all insamling av statistik via telefonintervjuer. Jämförelser som gjorts mellan insamlingsmetoderna, t.ex. hur svaren fördelas mellan olika svarsalternativ, har visat på att det finns skillnader i hur barnen svarat för en mängd olika frågor. Det förekommer således brott i tidsserierna på grund av övergången från besöks- till telefonintervju vilket medför att flera av uppgifterna före och efter ej bör jämföras. Möjligheterna till jämförelser från 2007 och framåt är däremot mycket goda i och med att det är en samma insamlingsmetod för dessa år. Vid jämförelse måste dock hänsyn tas till vissa indikatorer som ändrats under åren, vilket påverkar jämförelser över tid, se text nedan.

Inför 2009 års undersökning genomfördes en översyn av frågeinnehållet i Barn-ULF. Översynen ledde till att en del frågor togs bort för att ge plats åt andra samt att några frågor omformulerades. Omformuleringen av frågorna medförde tidsseriebrott för dessa, vilket innebär en försämrad jämförbarhet över tid. Hur mycket detta påverkar jämförelse över tid beror på hur mycket frågan har ändrats, vilket är olika för olika frågor.

Inför 2013 års undersökning gjordes en ytterligare översyn av frågorna som ingår i Barn-ULF. Ett tiotal frågor fick så pass stora omformuleringar att det medförde tidsseriebrott för dessa. Tre frågor togs bort helt.

Inför 2014 års undersökning togs sex frågor bort och 16 frågor justerades lite (så pass lite att det inte påverkar jämförelser med tidigare år).

År 2015 höjdes den nedre gränsen på ålder på de barn som intervjuas, från 10 till 12 år (omfattar därmed 12-18 år). Inför redovisning av dubbelår 2014-2015 avlägsnas därmed 10-11-åringarna från filen 2014 innan beräkningar görs. En påbörjad översyn av undersökningen bidrar till att 40 frågor togs bort med syfte att förkorta intervjutiden.

Inför insamling år 2016 har den översyn som nämns ovan slutförts, vilket medför en förändrad frågeordning samt att ett flertal frågor och svarsalternativ har ändrats. För att kvalitetssäkra dessa ändringar gjordes även ett test i form av kognitiva intervjuer med ett mindre urval av barn innan sedan insamlingen 2016 påbörjades.

I register 2017 saknas uppgifter för 13-åringar då de fyra variablerna om rökning, alkohol, sommarjobb och annat arbete. Vid framtagning av tabeller har därmed imputerade värden för dessa ingått. I och med imputering ingår

samma åldrar i redovisade grupper, vilket medför att grupperna blir jämförbara över tid. Se mer under *2.2.5 Bearbetning*.

5.2 Jämförbarhet mellan grupper

Barn-ULF är en unik undersökning på så sätt att det är ett brett register med flera olika områden där det är barnen själva som svarat. Därmed är det svårt att hitta möjligheter till jämförelse av grupper från Barn-ULF med motsvarande grupper från andra källor, som t.ex. motsvarande grupper i andra länder.

5.3 Samanvändbarhet i övrigt

Det finns andra undersökningar där barnen själva får svara på frågor, som t.ex. skolundersökningar. För att jämförelser och samanvändbarhet ska vara möjligt mellan dessa undersökningar och uppgifter från Barn-ULF förutsätts att åldrarna/årskurserna har delats in i motsvarande grupper och att frågorna har samma definitioner m.m. Men det är oftast olika saker som skiljer sig, som t.ex. att det i någon undersökning är några utvalda årskurser som ingår i undersökningen medan det i Barn-ULF är barn 12–18 år (som då motsvarar årskurser från och med åk 6 och uppåt).

Däremot kan uppgifter från Barn-ULF användas tillsammans med uppgifter från ULF/SILC då dessa två register har en koppling (detta i och med att barnens föräldrar ingår i ULF/SILC). Innan avidentifieringen görs i registret för Barn-ULF hämtas ett antal variabler från ULF/SILC och läggs till i Barn-ULF, vilket sedan ger möjlighet till samkörning, kopplingar m.m.

5.4 Numerisk överensstämmelse

Avrundningsfel kan förekomma. I övrigt finns inga brister i den numeriska överensstämmelsen.

Allmänna uppgifter

A Klassificeringen Sveriges officiella statistik

Barn-ULF är officiell statistik.

För undersökningar som ingår i Sveriges officiella statistik gäller särskilda regler för kvalitet och tillgänglighet, se lagen ([2001:99](#)) och förordningen ([2001:100](#)) om den officiella statistiken samt Statistiska centralbyråns föreskrifter ([SCB - FS 2016:17](#)) om kvalitet för den officiella statistiken.

B Sekretess och personuppgiftsbehandling

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen ([2009:400](#)). För att skydda enskilda personers eller företags sekretessreglerade uppgifter säkerställs att de inte kan röjas direkt eller indirekt i den statistik som offentliggörs. Vid behandling av personuppgifter, dvs. information som direkt eller indirekt kan hänföras till en person som är i livet, gäller lagen ([2001:99](#)) och förordningen ([2001:100](#)) om den officiella statistiken samt EU:s dataskyddsförordning ([2016/679](#)).

C Bevarande och gallring

Hösten 2011 beslutade Riksarkivet att Barn-ULF ska avidentifieras, vilket innebär att personuppgifter (bl.a. personnummer) kommer att gallras bort (RA 231-2011/4357). Detta arbete har gjorts i filer bakåt i tiden och fr.o.m. uppgifter 2014 genomförs detta löpande för varje år.

D Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet enligt lagen om den officiella statistiken (SFS 2001:99) föreligger inte.

E EU-reglering och internationell rapportering

För Barn-ULF finns ingen EU-reglering.

F Historik

År 2001–2003 genomförde SCB i samarbete med Socialforskningsinstitutet (SOFI) vid Stockholms universitet intervjuer med barn i åldrarna 10–18 år om deras levnadsförhållanden. Från och med år 2004 genomför SCB Undersökningarna av barns levnadsförhållanden (Barn-ULF) i egen regi.

Under åren 2001–2005 har uppgifterna i Barn-ULF samlats in vid besöksintervjuer i samband med vuxenintervjun i ULF. Dessa år fick då barnen frågorna uppspelade via hörlurar från en cd-spelare medan de samtidigt kryssade för sina svar i en svarsblankett. Detta skedde under tiden föräldern intervjuades i ULF. År 2006 genomfördes en förändring av insamlingsmetod från besök till telefonintervju. Under 2006 skedde cirka hälften av intervjuerna genom besök och cirka hälften genom telefon och från och med 2007 genomförs enbart telefonintervjuer. Åren därefter har översyn av formulär skett vid ett par tillfällen. Se mer i detalj under rubrik 5.1 Jämförelse över tid.

År 2018 beslutas att statistiken för Barn-ULF hör till den officiella statistiken, vilket därmed gäller för den statistik som beskrivits i årets kvalitetsdeklaration.

G Kontaktuppgifter

Statistikansvarig myndighet	Statistiska centralbyrån (SCB)
Kontaktinformation	Helena Rudander (Produktansvarig)
E-post	ulfsilc@scb.se helena.rudander@scb.se
Telefon	Statistikservice: 010 - 479 50 00 Produktansvarig: 010 - 479 41 24

Bilaga 1 – Barn-ULF, lista över indikatorer

Indikatorer beräknas utifrån de variabler som ingår i registret för Barn-ULF. Redovisning av dessa i form av andelar med tillhörande felmarginaller görs på SCB:s hemsida (www.scb.se/barnulf). De barn som ingår är 12-18 år.

Redovisningsgrupper

- Kön
- Ålder
- Årskurs
- Hushållstyp
- Hushållets utbildningsnivå
- Utländsk/svensk bakgrund
- Kommungrupp

Indikatorer per område

Fritid och kulturella besök

- Varit på bio senaste halvåret
- Besökt museum eller konstutställning senaste halvåret
- Varit på teater senaste halvåret
- Varit på konsert senaste halvåret
- Varit på biblioteket senaste halvåret

Följande minst en dag i veckan:

- Läser böcker
- Följer nyheter
- Idrottar i klubb/förening
- Tränar på egen hand, dvs. ej idrott i klubb/förening
- Är med på aktivitet med vuxen ledare (ej idrott i klubb/förening)
- Är hemma hos kompisar
- Har kompisar hemma
- Träffar kompisar på annat ställe
- Träffar kompisar på internet

Varje dag:

- Pratar i telefon eller sms:ar med kompisar

En vanlig helg (lördag + söndag):

- Är ute på internet minst 7 timmar
- Spelar data- eller tv-spel minst 7 timmar
- Tittar på tv-program eller film minst 7 timmar

En vanlig vardag:

- Är ute på internet minst 3 timmar
- Spelar data- eller tv-spel minst 3 timmar
- Tittar på tv-program eller film minst 3 timmar

Relationer till föräldrar

- Kommer överens med mamma
- Kommer överens med pappa
- Mamma har tid för mig om jag vill prata
- Pappa har tid för mig om jag vill prata
- Föräldrar noga med var jag är när jag inte är hemma
- Får vara med och bestämma om saker som rör mig

Skolan

- Trivs mycket eller ganska bra i min klass
- Trivs mycket bra i min klass
- Har minst en nära vän i klassen
- Får hjälp av lärarna med skolarbetet
- Det finns lärare som behandlar mig illa
- Det finns elever som behandlar mig illa
- Skolkar minst en gång i månaden (13-18 år)
- Har för det mesta arbetsro på lektionerna
- Har sällan arbetsro på lektionerna
- Får för det mesta hjälp av lärarna med skolarbetet
- Vill arbeta långsammare med skolarbetet
- Vill arbeta fortare med skolarbetet
- Ofta för mycket prov och läxförhör
- Ofta stressad på grund av läxor eller prov
- Får hjälp med läxorna vid behov
- Gör läxor minst 3 timmar i veckan

Trygghet

- Känner mig mycket eller ganska trygg i klassrummet
- Känner mig mycket trygg i klassrummet
- Känner mig mycket eller ganska trygg på rasterna
- Känner mig mycket trygg på rasterna
- Känner mig mycket eller ganska trygg på väg till och från skolan
- Känner mig mycket trygg på väg till och från skolan
- Känner mig mycket eller ganska trygg där jag bor under dagen
- Känner mig mycket trygg där jag bor under dagen
- Känner mig mycket eller ganska trygg där jag bor under kvällen
- Känner mig mycket trygg där jag bor under kvällen
- Det finns andra barn eller ungdomar jag vill undvika där jag bor
- Det finns vuxna jag vill undvika där jag bor
- Det har hänt att någon har hotat, slagit eller jagat mig där jag bor
- Råkat illa ut på internet det senaste halvåret

Hälsa

- Mår mycket/ ganska bra
- Är ofta på bra humör
- Oftast nöjd med mig själv
- Känner mig ofta ledsen eller nere
- Har ofta svårt att sitta still och koncentrera mig
- Är ofta spänd och nervös

Följande minst en gång i veckan:

- Har huvudvärk
- Har ont i magen
- Har svårt att somna
- Har sovit dåligt
- Har känt mig trött i skolan
- Har känt mig stressad
- Hoppas över frukosten
- Hoppas över lunchen
- Röker (13-18 år)

Minst en gång i månaden:

- Dricker alkohol (13-18 år)

Ekonomi och materiella tillgångar

- Har eget rum
- Har egen dator
- Har kostat för mycket att köpa något kompisar har
- Har kostat för mycket att följa med kompisar
- Har råd/kan få 200kr
- Sommarjobbade senaste sommaren (13-18 år)
- Arbetar för att tjäna pengar minst en gång i månaden (13-18 år)

Hushållsarbete - att hjälpa till hemma

Följande minst en gång i veckan:

- Städar mitt rum
- Hjälper till att laga mat hemma
- Hjälper till med tvätten (t.ex. tvätta, vika eller sortera)
- Hjälper till med utomhusarbete
- Hjälper till med annat (t.ex. diska, handla mat eller passa yngre syskon)
- Hjälper till hemma minst en timme i veckan